

บทที่ 3

คำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทย

จากการวิเคราะห์ชื่อท่ามวยไทยที่รวบรวมได้ทั้งหมด พบว่าสามารถแบ่งชื่อท่ามวยไทยออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ คำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทย ชื่อท่าเดี่ยวมวยไทย และชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อน

ในบทที่ 3 นี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ชื่อท่ามวยไทยประเภทแรก คือ คำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทย โดยเนื้อหาที่จะนำเสนอในบทนี้แบ่งออกได้เป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ คือ ส่วนที่ 1 จะกล่าวถึงมโนทัศน์เบื้องต้นที่เกี่ยวกับท่ามวยไทย เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่ามีความสำคัญเพราะจะช่วยปูพื้นฐานให้ผู้อ่านมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับท่ามวยไทยก่อนที่จะเข้าสู่ส่วนอื่นๆ ที่มีรายละเอียดมากขึ้น นั่นคือ ชื่อท่าเดี่ยวมวยไทยและชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อนที่ใช้ในการต่อสู้ซึ่งจะอยู่ในบทต่อไปตามลำดับ ส่วนที่ 2 เสนอความหมายของคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทยที่อ้างอิงมาจากพจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน คำรามมวยไทย และจากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษา และในส่วนที่ 3 เป็นผลการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายของคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทย โดยจะนำเสนอตามลำดับขั้นตอน คือ ความหมายของคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทย การกำหนดมิติแห่งความแตกต่างและอรรถลักษณะ จากนั้นจะนำเสนอองค์ประกอบทางความหมายในรูปของแผนภูมิต้นไม้ อรรถลักษณะแจกแจงความหมาย และตารางแสดงภาพรวม

3.1 มโนทัศน์เบื้องต้นที่เกี่ยวกับท่ามวยไทย²

ท่ามวยไทย คือ ท่าทางการออกอาวุธของมวยไทยโดยใช้หมัด เท้า เข่า สอก

การออกอาวุธ คือ การใช้วัยวะ 4 อย่าง ได้แก่ หมัด เท้า เข่า สอก ในการทำร้ายคู่ต่อสู้ ซึ่งในการเลือกใช้อวัยวะหมัด เท้า เข่า สอกจะต้องพิจารณาถึงทิศทาง และระยะ ด้วย เราจึงกล่าวได้ว่าอวัยวะ 4 อย่าง ทิศทาง และระยะซึ่งหมายถึงทิศทางการเคลื่อนที่ของอวัยวะและระยะระหว่างคู่ต่อสู้ มีความสัมพันธ์กันและเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดในการต่อสู้ด้วยมวยไทย รวมทั้งยังมีความสัมพันธ์กับชื่อท่ามวยไทยด้วย ดังนั้นเพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพความสัมพันธ์ดังกล่าวอย่างชัดเจน ผู้วิจัยจะนำเสนอความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะของอวัยวะที่ใช้ในการต่อสู้ด้วยมวยไทย ทิศทางการเคลื่อนที่ของอวัยวะ

² มโนทัศน์เบื้องต้นนี้ผู้วิจัยสรุปความจากหนังสือ *ศิลปะมวยไทย* ของ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540) และหนังสือ *ศิลปะแห่งมวยไทย* ของ นายชยะ (2546) และจากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษา

ระยะระหว่างคู่ต่อสู้ตาม รวมทั้งอธิบายคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับชื่อท่ามวยไทยด้วย

3.1.1 อวัยวะที่ใช้ในการต่อสู้ด้วยมวยไทย

ในการต่อสู้ด้วยมวยไทยผู้ต่อสู้ต้องใช้อวัยวะ 4 อย่าง ได้แก่ หมัด เท้า เข่า สอก

หมัด ตามความหมายที่ได้จากการสอบถามผู้บอกภาษาที่เป็นนักมวย จะหมายถึง ส่วนของร่างกายตั้งแต่มือถึงไหล่ ในการใช้หมัดเพื่อต่อสู้จะต้องเริ่มต้นจากการกำมือให้แน่นเพื่อป้องกันการเกิดอาการนิ้วชันโดยให้นิ้วชี้ กลาง นาง ก้อยพับเก็บอยู่ด้านใน ส่วนนิ้วโป้งงอียดทับนิ้วทั้ง 4 อยู่ด้านนอก จากนั้นจึง จดมวย ซึ่งหมายถึง การตั้งหมัดขึ้นหันด้านข้างของนิ้วโป้งเข้าหาตัวและงอข้อศอกลง โดยให้ **หมัดหน้า** ซึ่งหมายถึง หมัดข้างที่ไม่ถนัดอยู่ด้านหน้าตัวเรา ตำแหน่งของหมัดอยู่ระดับหน้าเพื่อป้องกันหน้าไว้ ส่วน **หมัดถนัด** ซึ่งหมายถึง หมัดด้านในข้างที่เราถนัด เป็นหมัดเด็ดและเป็นหมัดหนักที่ใช้งานบ่อย จะเก็บไว้ด้านหลังชิดกับตัว ตำแหน่งของปลายหมัดอยู่ติดคางเพื่อป้องกันคางไว้

สอก หมายถึง ข้อพับด้านนอกของแขนที่มีความแหลมและอันตราย ในการใช้สอกเพื่อต่อสู้ต้องเริ่มต้นจากการพับข้อศอก โดยหนีบแขนท่อนบนกับแขนท่อนล่างเข้าหากันให้แน่นในลักษณะเดียวกันกับ **จดมวย**

เข่า หมายถึง ข้อพับด้านนอกส่วนที่แหลมของเข่า ในการใช้เข่าเพื่อต่อสู้ต้องเริ่มจากเหยียดขาไปด้านหลังแล้วจึงยกต้นขาขึ้นมาโดยพับน่องและต้นขาให้ชิดกันเพื่อให้เข่าแหลม นอกจากนี้ต้องกดปลายเท้าให้แหลมด้วยเพื่อเพิ่มกำลังให้กับเข่า

เท้า ตามความหมายที่ได้จากการสอบถามผู้บอกภาษาที่เป็นนักมวย จะหมายถึง อวัยวะตั้งแต่หัวเข่าจนถึงฝ่าเท้า ในการใช้เท้าสามารถกระทำได้ 2 แบบ คือ แบบที่ 1 ยกขาขึ้นมาในท่างอแล้วเหยียดออก และแบบที่ 2 เหยียดขาเหยียดตรงขึ้นมา

อวัยวะแต่ละอย่างที่กล่าวมาทั้งหมดจะมีทั้งข้างซ้ายและข้างขวา โดยเมื่อนำไปใช้ในการต่อสู้จะเรียกว่า **อาวุธ** ซึ่งแบ่งออกเป็น **อาวุธสั้น** หมายถึง **หมัด สอก เข่า** และ **อาวุธยาว** หมายถึง **เท้า** นอกจากนี้ **เท้า** ยังสามารถแบ่งออกได้เป็นอาวุธ 2 ชนิด ได้แก่ **เตะ** และ **ถีบ** ซึ่งจะกล่าวถึงในส่วนของคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทย อย่างไรก็ตามในบางสถานการณ์อาวุธสั้นอย่าง **หมัด** และ **เข่า** ก็สามารถใช้เป็น อาวุธยาวได้เช่นกัน เช่น หมัดที่เหยียดสุดแขนหรือเข่าที่ต้องอาศัยการกระโดดเข้ามาช่วย เป็นต้น

3.1.2 ทิศทางการเคลื่อนที่ของอวัยวะ

ทิศทางการเคลื่อนที่ของอวัยวะสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ทิศทาง ดังนี้

ด้านหน้า คือ เคลื่อนอวัยวะไปหาคู่ต่อสู้ที่อยู่ด้านหน้า

ด้านข้าง คือ เคลื่อนอวัยวะไปหาคู่ต่อสู้ที่อยู่ด้านซ้ายหรือด้านขวา

ด้านหลัง คือ เคลื่อนอวัยวะไปหาคู่ต่อสู้ที่อยู่ด้านหลัง

ในการต่อสู้ด้วยมวยไทยนั้น ทิศทางจะเป็นตัวกำหนดว่าจะใช้อวัยวะส่วนใดหรืออาวุธชนิดใดในการต่อสู้ เนื่องจากอวัยวะบางอย่างมีข้อจำกัดในการเคลื่อนไหว โดย **หมัด สอก** และ **เท้า** จะ

สามารถเคลื่อนไหวไปได้อย่างอิสระทั้งด้านหน้า ด้านข้างและด้านหลัง แต่ *เข้า* มีข้อจำกัดตามธรรมชาติ ให้สามารถเคลื่อนไหวไปได้เพียง 2 ทิศทางเท่านั้น คือ ด้านหน้าและด้านข้าง

3.1.3 ระยะระหว่างคู่ต่อสู้

ในมวยไทยจะแบ่งระยะระหว่างคู่ต่อสู้ออกเป็น 2 ชนิด ดังนี้

ระยะห่าง คือ ระยะไกลพอสมควรที่นักมวยจะสามารถกะจังหวะให้ออกอาวุธยาวได้

ระยะประชิดหรือระยะใกล้ คือ ระยะที่นักมวยอยู่ใกล้กันพอที่จะสามารถออกอาวุธสั้นได้

ดังนั้นระยะทั้ง 2 ชนิดนี้จึงเป็นเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาเลือกอาวุธที่เหมาะสมในการต่อสู้

ด้วยมวยไทย

3.1.4 คำศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับท่ามวยไทยที่จะกล่าวถึงในที่นี้มี 4 คำ ได้แก่ *จดมวย สืบเท้า การรุก* และ *การรับ* ซึ่งเป็นคำศัพท์ที่ผู้วิจัยจะใช้ประกอบการอธิบายความหมายของชื่อท่ามวยไทยในบทต่อไป ดังนั้นจึงต้องทราบความหมายก่อนเบื้องต้น

3.1.4.1 *จดมวย* หรือที่เรียกอีกอย่างว่า *ตั้งการ์ด* นอกจากจะหมายถึง การตั้งหมัดขึ้นโดยหันด้านข้างของนิ้วโป้งเข้าหาตัวและงอข้อศอกลงเพื่อเตรียมพร้อมในการต่อสู้และป้องกันตัวเอง ดังรายละเอียดที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น แล้ว ยังหมายรวมถึง การยืนวางเท้าในลักษณะที่สัมพันธ์กับการตั้งหมัดด้วย กล่าวคือ ตำแหน่งของหมัดและเท้าจะเป็นไปในแนวทางเดียวกันตามความถนัดของนักมวย เช่น ถัดนัดซ้าย ให้วางทั้งหมัดซ้ายและเท้าซ้ายอยู่ด้านหลัง ส่วนหมัดขวาและเท้าขวานั้นวางอยู่ด้านหน้า เท้าทั้ง 2 วางอยู่ห่างกัน โดยให้ปลายเท้าหน้าชี้ไปข้างหน้า ส่วนปลายเท้าหลังทำมุมเฉียง 45 องศา การยืนท่าท่าเช่นนี้ เรียกว่า *จดมวยซ้าย* หรือ *การ์ดขวา* เป็นต้น หากกล่าวโดยสรุป ในการยืนจดมวย ร่างกายจะถูกแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนหน้า ได้แก่ หมัดหน้า ศอกหน้า เข่าหน้า และเท้าหน้า (ขาหน้าและฝ่าเท้าหน้า) และ ส่วนหลัง ได้แก่ หมัดหลัง ศอกหลัง เข่าหลัง และเท้าหลัง (ขาหลังและฝ่าเท้าหลัง)

การจดมวย มีความสัมพันธ์กับการทำท่ามวยไทย กล่าวคือ ในการทำท่ามวยไทยใดๆ จะต้องเริ่มต้นด้วยการจดมวย ซึ่งเป็นการแสดงความพร้อมของผู้ชก เหมือนกันทั้งหมด

3.1.4.2 *สืบเท้า* หมายถึง การเคลื่อนที่ไปข้างหน้าและข้างหลังโดยใช้เท้า ถ้าก้าวไปข้างหน้าและทิ้งน้ำหนักไว้ที่เท้าหน้าพร้อมกับลากเท้าหลังเข้ามาใกล้เพื่อเข้าปะทะกับคู่ต่อสู้ เรียกว่า *สืบหน้า* ถ้าก้าวถอย หลังและทิ้งน้ำหนักไว้ที่เท้าหลังพร้อมกับลากเท้าหน้าเข้ามาใกล้เพื่อหลบหรือเพื่อทรงตัว เรียกว่า *สืบถอย*

การสืบเท้า การจดมวย และการทำท่ามวยไทยนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างมาก โดยทั้ง 3 สิ่งนี้จะต้องใช้ร่วมกัน กล่าวคือ ในการทำท่ามวยไทยจะต้องเริ่มต้นด้วยท่าจดมวย และใช้การสืบเท้าลักษณะต่างๆ ในการเข้าปะทะหรือหลบคู่ต่อสู้รวมถึงใช้ในการทรงตัวด้วยทุกครั้ง

3.1.4.3 *การรุก* หรือ *จู่โจม* หมายถึง การเดินหน้าเข้าโจมตีคู่ต่อสู้โดยใช้ท่ามวยไทยหรือใช้การล่อหลอกเพื่อให้คู่ต่อสู้เกิดความสับสนก่อนแล้วจึงใช้ท่ามวยไทย เช่น จู่โจมโดยเริ่มต้นจากการเตะ

นอกจากนั้นจึงทำท่าเตะเหวี่ยงหลัง เป็นต้น

3.1.4.4 การรับ หรือ การแก้ หมายถึง การรับมือกับการโจมตีของคู่ต่อสู้แล้วจึงตอบโต้กลับโดยใช้ท่ามวยไทยหรือใช้กลวิธีต่างๆ ดังนี้

1) ปิดป้อง หมายถึง การป้องกันไม่ให้คู่ต่อสู้เข้าทำร้ายตนเองโดยการยกศอก มือ เข่าหรืออวัยวะที่แข็งแรงขึ้น เพื่อป้องกันส่วนต่างๆ ที่คู่ต่อสู้ต้องการจะทำร้ายตามความเหมาะสม เช่น ยกแขนและมือขึ้นป้องกันท่าหมัดศอก และยกเข่าขึ้นเพื่อป้องกันท่าเตะเฉียง เป็นต้น

2) ปิด หมายถึง การใช้มือหรือแขนปิดเพื่อไม่ให้ถูกทำร้ายและยังทำให้คู่ต่อสู้เสียหลักด้วย เช่น คู่ต่อสู้ทำท่าเตะตัด ผู้ชกตั้งรับด้วยการใช้มือปิดขาคู่ต่อสู้ออกไป เป็นต้น

3) เปิด หมายถึง การเปิดช่องว่างให้กับตัวผู้ชกเพื่อจู่โจมกลับ เช่น คู่ต่อสู้ชกหมัดตรงมา ผู้ชกตั้งรับด้วยการใช้แขนเปิดหมัดของคู่ต่อสู้ขึ้นแล้วโต้กลับด้วยหมัดตรง เป็นต้น

4) หลบหลีก หมายถึง การเคลื่อนไหวร่างกายในลักษณะต่างๆ เพื่อไม่ให้คู่ต่อสู้สามารถเข้าถึงตัวผู้ชกได้ เช่น การเอียงหรือเบี่ยงตัวหลบหมัด การถอย ก้ม หรือย่อหลบเตะ เป็นต้น

ที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าทั้งลักษณะของอวัยวะที่ใช้ในการต่อสู้ด้วยมวยไทย ทิศทางการเคลื่อนที่ของอวัยวะ ระยะระหว่างคู่ต่อสู้ และคำศัพท์ทั้ง 4 คำ นั้นได้แสดงให้เห็นถึงมนต์เสน่ห์เบื้องต้นที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับชื่อท่ามวยไทยอย่างมาก ซึ่งข้อมูลส่วนนี้ จะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ความหมายของชื่อท่ามวยไทยได้อย่างละเอียดยิ่งขึ้น ในลำดับต่อไปผู้วิจัยจะนำเสนอ คำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทยและความหมายของคำเรียกทั้งหมดที่พบ

3.2 คำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลชื่อท่ามวยไทย ผู้วิจัยเริ่มต้นจากการค้นหาว่าท่ามวยไทยมีชื่อท่าอะไรบ้างโดยสืบค้นจากเอกสารได้แก่ ตำรามวยไทยคำรับพระเจ้าเสือ ของ ยศ เรื่องสา (2524) หนังสือศิลปะมวยไทย ของ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540) และหนังสือศิลปะแห่งมวยไทย ของ นายชยะ (2546) จากนั้นผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้บอกภาษาเพิ่มเติม เพื่อให้แน่ใจว่าได้ชื่อท่ามวยไทยครบถ้วน ในการสอบถามผู้วิจัยใช้วิธีสัมภาษณ์ 2 วิธี ดังที่กล่าวไว้ในบทที่ 1 คือ วิธีที่ 1 เข้าไปนั่งคลุกคลีและสังเกตการณ์การฝึกมวยไทยที่ค่ายมวยโดยจะถ่ายวิดีโอท่ามวยไทยเก็บไว้และนำมาทำต่างๆ ที่บันทึกไปถามผู้บอกภาษาที่เป็นนักมวย หรือครูฝึกว่าทำต่างๆ เหล่านี้เรียกว่าอะไรและยังมีทำอื่นๆ อีกหรือไม่ ส่วนวิธีที่ 2 ผู้วิจัยทดลองปฏิบัติด้วยตนเองโดยการไปเรียนมวยไทยกับครูฝึกท่านหนึ่งและถามในลักษณะเดียวกันคือทำที่ครูฝึกสอนเรียกว่าอะไรและยังมีทำอื่นๆ ที่ยังไม่ได้สอนอีกหรือไม่ ซึ่งจากการรวบรวมข้อมูลทำให้ผู้วิจัยพบชื่อท่ามวยไทยจำนวนมากที่สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ คำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทย ชื่อท่าเดี่ยวมวยไทย และชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อน ดังนี้

3.2.1 คำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทย ได้แก่ คำว่า หมัด ศอก เข่า เตะ และ ถีบ

3.2.2 ชื่อทำเนียบมวยไทย ได้แก่ ชื่อท่า หมัดตรง หมัดเหวี่ยงหลัง หมัดค้ำ หมัดแย็บ หมัดสุด หมัดเสย สอกตัด สอกกลับ สอกลับ สอกจัด สอกกระทู้้ง สอกตี เข่าลอย เข่าตรง เข่าเฉียง เข่าโค้ง เข่าตัด เข่าขัด เข่าเค้ง ตะเฉียง ตะตรง ตะตัด ตะฟาด ตะคีค ตะเหวี่ยงหลัง ถีบจิก ถีบตรง ถีบสูง ถีบข้าง ถีบหลัง

3.2.3 ชื่อท่ามวยไทยเชิงซ้อน ได้แก่ ชื่อท่า สลับฟันปลา ปักษาแหวกวัง ชาวซัดดอก อิเหนา แทงกริช ขอเขาพระสุเมรุ ตาเถรค้ำฟัก มอญยันหลัก ขุนศึกตีทวน คับชวาลา หนูไต่ราว เอราวังเสย งา หนุมานถวยแหวน หงส์ปีกหัก สักพวงมาลัย ฟานลูกบวบ ปัดปกชกด้วยสอก สวนทวน คลื่น กระทบฝั่ง บาทาลูปพัคตร์ ขุนยักษ์พานาง พระรามจองถนน นารายณ์บันเศียร ลูกคางจับหมัด รักแระ หักแขน สอกท้ายทอย นารายณ์ขว้างจักร ล้มขุนทวน หนุมานหักค่าน จระเข้ฟาดหาง ปักลูกทอย นาคาบิดหาง หักวงไอยรา วิรุพหกกลับ ไกรสรข้ามห้วย หิริญม้วนแผ่นดิน นาคมุดบาดาล ทะเยค้ำ เสา ฤาษีเหิน พระรามเดินคอง บรรพดล่อม นางมณโชนั่งแท่น รัควงเอราวัง ยันรุกขมุด โคนรุกขมุด นางมณโชนั่งดัก หักหลักเพชร หนุมานฟาดกุมภณัฑ์ ลิงพริ้ว ญวนทอดแห ทวนขุนศึก กวาดมาร หนุมานแบกแข็ง พลิกแผ่นดิน กังหันต้องลม เบนสุเมรุ พระรามน้ำวศร พระรามหักศร พระรามฟาดศร พระรามยันศร หักคอไอยรา ขุนยักษ์จับลิง กวางเหลียวหลัง ดลบขึ้น อิกากีกรัง ดลบลง หนุมานแหวกฟอง นกคุ่มเขารัง ฤาษีมุคสระ หนุมานทะยาน หักคอเอราวัง ตะเขียนแผ่ตอ ยันเอราวัง เกรกวาดลาน พระรามตีทัพ พระรามสะกดทัพ บันเศียรทศกัณัฑ์ ขว้างจักรนารายณ์ พระรามเหยียบลงการามสุรขว้างขวาน หนุมานข้ามลงกา นารายณ์ข้ามสมุทร สุครีพลอนต้นรัง หนุมานเหยียบลงกา ปลาหมอบแอกเหงือก ม้าติดกะโหลก ทัดมาลา ลับหัวมัจฉา

ในการจัดให้คำว่า หมัด สอก เข่า ตะ และ ถีบ เป็นคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทย นั้น ผู้วิจัยได้พิจารณาตามเกณฑ์ที่ได้ตัดแปลงมาจากเกณฑ์ที่ใช้ในการศึกษาคำเรียกดีและรับรู้ดีของชาว จ้วงและชาวไทยของ อมรา ประติธิรัฐสินธุ์ (2538) และ การศึกษาคำเรียกกรสในภาษาไทยถิ่นตาม แนววรรณศาสตร์ชาติพันธุ์ของ อัญชลิกา ผาสุขกิจ (2543) กล่าวคือ คำที่เป็นคำเรียกประเภทพื้นฐานของ ท่ามวยไทยจะต้องมีคุณสมบัติครบ 3 ประการ ดังนี้

1. เป็นคำศัพท์เดี่ยว (monolexemic) ที่มีความหมายแก่นในตัว และไม่สามารถแยกส่วนใด ส่วนหนึ่งของคำนั้นออกไปได้ เช่น คำว่า หมัด เป็นคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทย แต่คำว่า หมัดตาม ไม่ใช่เพราะ ตาม เป็นคำขยายที่เมื่อเติมหลังคำเรียกประเภทพื้นฐาน คำว่า หมัด แล้วจะหมายถึง หมัดที่ใช้ชกต่อจากหมัดนำ ดังนั้นเราสามารถตัดคำว่า ตาม ออกได้และไม่ทำให้ความหมายของคำว่า หมัด เปลี่ยนไป คำว่า สอก ก็เป็นคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทย แต่คำว่า ดีสอก และ แทงสอก ไม่ใช่ เพราะคำว่า ดี และ แทง เป็นคำกริยาที่ใช้คู่กับคำว่า สอก ที่ช่วยบอกลักษณะการกระทำของคำว่า สอก ดังนั้นจึงสามารถตัดออกได้โดยที่ความหมายของคำว่า สอก ก็ยังคงอยู่

2. ปรากฏอย่างสม่ำเสมอในภาษา กล่าวคือเป็นคำที่ผู้บอกภาษา ใช้กันจริงและใช้ตรงกันอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งหมายถึง คำว่า *หมัก สอก เซ่า เตะ และ ถีบ* แม้ว่าการเก็บข้อมูลผู้วิจัยจะพบ คำว่า *เซี่ย* แต่เนื่องจากคำดังกล่าวใช้โดยผู้บอกภาษาบางคน ดังนั้น *เซี่ย* จึงไม่จัดเป็นคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทย

3. เป็นคำที่ไม่สามารถจัดประเภทอยู่ภายใต้ชื่อท่ามวยไทยอื่นใดได้ และความหมายสำคัญของคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทยนี้จะต้องมีความหมายเฉพาะและไม่ซ้ำซ้อนกับคำศัพท์เดียวกันที่พบในบริบทอื่น เช่น คำว่า *หมัก* เป็นคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทย แต่ คำว่า *หมักตรง* ไม่เป็น เพราะคำว่า *หมักตรง* สามารถจัดอยู่ใต้คำว่า *หมัก* ได้ หรือ คำว่า *เตะ* จัดเป็นคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทย แต่ คำว่า *เตะตัก* ไม่เป็น เพราะ คำว่า *เตะตัก* จัดอยู่ภายใต้คำว่า *เตะ* ได้ เป็นต้น

ในส่วนต่อไป ผู้วิจัยจะนำเสนอความหมายของคำเรียกประเภทพื้นฐานที่พบทั้ง 5 คำ ได้แก่

1. หมัก
2. สอก
3. เซ่า
4. เตะ
5. ถีบ

3.3 ความหมายของคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทย

ในการวิเคราะห์ความหมายของคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทยทั้ง 5 คำ ผู้วิจัยใช้การพิจารณาความหมายที่ได้จาก *ตำรามวยไทยดำรับพระเจ้าเสือ* (ยศ เรื่องสา 2524) *หนังสือศิลปะมวยไทย* (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ 2540) *หนังสือศิลปะแห่งมวยไทย* (นายชยะ 2546) และจากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาประกอบกัน

ในลำดับต่อไปผู้วิจัยจะนำเสนอคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทย ทั้ง 5 คำ พร้อมด้วย ความหมาย ดังนี้

1. หมัก

คำว่า *หมัก* หมายถึง ท่าที่ใช้หมัดกำแน่นทั้งข้างซ้ายและข้างขวาเป็นอาวุธในการทำร้ายคู่ต่อสู้ ทั้งในระยะประชิดและระยะห่าง ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้สันหมัด

ในการออกอาวุธหมัด จะเริ่มต้นจาก *ตั้งการ์ด* ดังที่กล่าวไว้แล้วในข้อ 3.1.1 และผู้ชกสามารถใช้หมัดเคลื่อนที่ไปหาคู่ต่อสู้ทั้งที่อยู่ด้านหน้า ด้านข้างและด้านหลัง

ภาพที่ 1 หมัด

2. สอก

คำว่า *สอก* หมายถึง ท่าที่ใช้อาวุธอันตราย คือ ข้อพับแขนด้านนอกที่พับเข้าหากันจนเกิดความแหลมที่ปลายศอก ซึ่งจะนำไปใช้เป็นอาวุธในการทำร้ายคู่ต่อสู้ในระยะประชิด

ในการออกอาวุธสอก จะเริ่มต้นจาก ตั้งการ์ด (ดูที่ 3.1.1) และผู้ชกสามารถเคลื่อนศอกได้ในกรณีเดียวกันกับหมัด

ภาพที่ 2 สอก

3. เข่า

คำว่า *เข่า* หมายถึง ท่าที่ใช้ข้อพับเข่าด้านนอกเกิดจากการพับขาเข้าหากันจนกระดูกหัวเข่ายื่นเป็นปลายแหลมและแข็ง ที่นำมาใช้เป็นอาวุธในการทำร้ายคู่ต่อสู้ทั้งในระยะประชิดและระยะห่าง

ในการออกอาวุธเข่าจะมีข้อจำกัด กล่าวคือ เข่าสามารถเคลื่อนที่ไปหาคู่ต่อสู้ที่อยู่ด้านหน้าและด้านข้างเท่านั้น (รายละเอียดการทำท่าเข่าดูที่ 3.1.1)

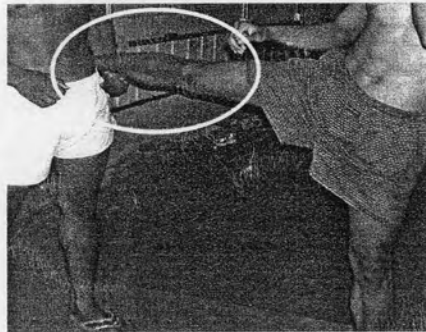

ภาพที่ 3 เข่า

4. เตะ

คำว่า *เตะ* หมายถึง ท่าที่ใช้ส่วนของเท้าตั้งแต่บริเวณปลายเท้า หลังเท้า ข้อเท้าและแข้งทั้งข้างขวาและข้างซ้ายเป็นอาวุธในการทำร้ายคู่ต่อสู้ตั้งแต่หัวจรดเท้าในระยะห่าง

ในการออกอาวุธเตะผู้ชกจะต้องเหวี่ยงขาเหยียดตรงขึ้นมาปะทะกับจุดต่างๆของคู่ต่อสู้ และท่าเตะนี้สามารถใช้ได้ในกรณีเดียวกันกับหมัดและศอก

ภาพที่ 4 เตะ

5. ถีบ

คำว่า *ถีบ* หมายถึง ท่าที่ใช้ฝ่าเท้าเป็นอาวุธเพื่อทำร้ายคู่ต่อสู้ในระยะห่าง นอกจากนี้ยังใช้เพื่อยันไม่ให้คู่ต่อสู้เข้ามาใกล้ได้

ในการออกอาวุธถีบ ผู้ชกจะต้องยกต้นขาขึ้นมาในลักษณะงอเข่าแล้วจึงเหยียดออกให้ฝ่าเท้าปะทะกับจุดต่างๆของคู่ต่อสู้ และท่าถีบจะสามารถใช้ได้ในการกรณีเดียวกันกับหมัด ศอก และเตะ

ภาพที่ 5 ถีบ

3.4 มิติแห่งความแตกต่างและอรรถลักษณะของคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทย

หลังจากกำหนดความหมายของคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทยแล้ว ผู้วิจัยได้วิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายของคำเหล่านี้ โดยกำหนดมิติแห่งความแตกต่าง ซึ่งพบว่ามี 2 มิติ คือ **อวัยวะที่ใช้เป็นอาวุธ** และ **ส่วนของอวัยวะที่ใช้เป็นอาวุธ** แต่ละมิตี้อรรถลักษณะ ดังนี้

3.4.1 อวัยวะที่ใช้เป็นอาวุธ

อวัยวะที่ใช้เป็นอาวุธ หมายถึง ส่วนสำคัญของร่างกายที่ผู้ชกจะต้องใช้ในการทำท่ามวยไทย มิตินี้ผู้วิจัยพบจากการพิจารณาความหมายของคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทยทั้ง 5 คำ ที่แต่ละคำจะไม่ใช้อวัยวะส่วนเดียวกันเลย ดังนั้นมิตินี้จึงเป็นมิติแห่งความแตกต่างที่ทำให้ทั้ง 5 คำ นั้นต่างกัน โดยผู้วิจัยได้แบ่งอรรถลักษณะย่อยออกเป็น 4 อรรถลักษณะ ดังนี้

[+ หมัด] หมายถึง การใช้หมัดในการทำท่ามวยไทย คำเรียกประเภทพื้นฐานที่พบว่ามีอรรถลักษณะนี้ คือ **หมัด**

[+ สอก] หมายถึง การใช้ส่วนปลายแข็งด้านนอกของข้อศอกที่พับแล้วและอยู่ในท่ายกขึ้นมา ดังภาพที่ 2 ในการทำท่ามวยไทย คำเรียกประเภทพื้นฐานที่พบว่ามีอรรถลักษณะนี้ คือ คำว่า **สอก**

[+ เข่า] หมายถึง การใช้ส่วนปลายแข็งด้านนอกของหัวเข่าที่พับแล้วและอยู่ในท่ายกขึ้นมา ดังภาพที่ 3 ในการทำท่ามวยไทย คำเรียกประเภทพื้นฐานที่พบว่ามีอรรถลักษณะนี้ คือ คำว่า **เข่า**

[+ เท้า] หมายถึง การใช้ส่วนของเท้าตั้งแต่แข้งจนถึงปลายเท้าในการทำท่ามวยไทย คำเรียกประเภทพื้นฐานที่พบว่ามีอรรถลักษณะนี้ คือ คำว่า **เตะ** และ **ถีบ**

3.4.2 ส่วนของอวัยวะที่ใช้เป็นอาวุธ

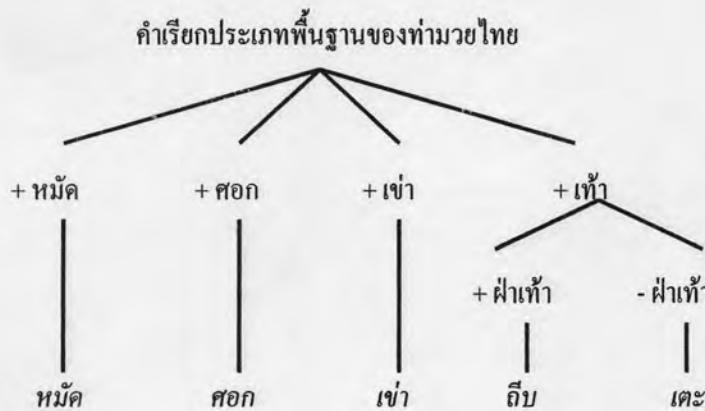
ส่วนของอวัยวะที่ใช้เป็นอาวุธ หมายถึง ส่วนของอวัยวะที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้นที่นำมาใช้เป็นอาวุธ โดยพบจากการพิจารณาความหมายของคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทยคำว่า **ถีบ** ซึ่งทำให้

คำเรียกประเภทพื้นฐานนี้ต่างจากคำเรียกประเภทพื้นฐานคำอื่น ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดให้ ส่วนของ
อวัยวะที่นำมาใช้เป็นอาวุธ เป็นมิติแห่งความแตกต่างทางความหมายและกำหนดคุณลักษณะโดยย่อ ดังนี้

[+ ฝ่าเท้า] หมายถึง การใช้เท้าเฉพาะบริเวณฝ่าเท้าจนถึงปลายนิ้วเท้าด้านล่างในการทำท่า
มวยไทย คำเรียกประเภทพื้นฐานที่พบว่ามีคุณลักษณะนี้ คือ คำว่า *ถีบ*

[- ฝ่าเท้า] หมายถึง ในการทำท่ามวยไทยจะไม่ใช้เท้าบริเวณฝ่าเท้าด้านล่างเลยแต่จะใช้
บริเวณหน้าแข้งส่วนปลาย ข้อเท้า และ หลังเท้า คำเรียกประเภทพื้นฐานที่พบว่ามีคุณลักษณะนี้ คือ คำ
ว่า *เตะ*

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายของคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทยและ
มิติแห่งความแตกต่างของคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทยสามารถแสดงให้เห็นได้ในรูปของแผน
ภูมิต้นไม้ ดังนี้

ภาพที่ 6 แผนภูมิต้นไม้แสดงคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทย

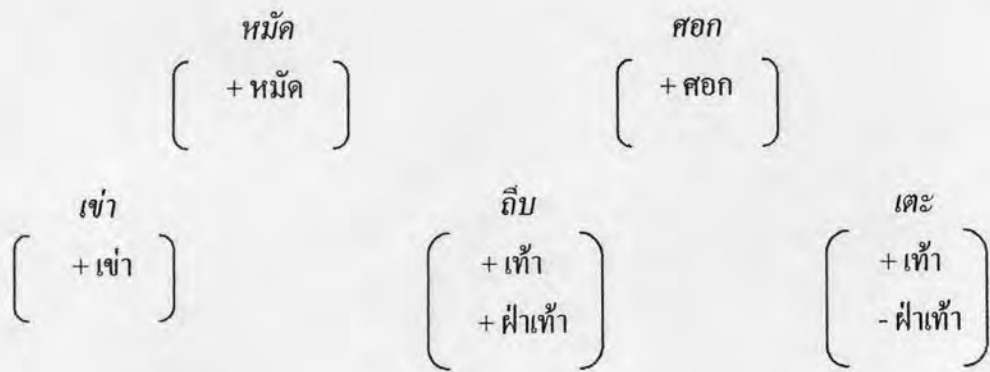
นอกจากการนำเสนอระบบความหมายของคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทยด้วยแผน
ภูมิต้นไม้ภาพที่ 1 แล้ว เรายังสามารถนำเสนอความหมายของคำเรียกด้วยการใช้ตารางซึ่งจะให้เห็น
ความแตกต่างทางความหมายของคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทยทั้งระบบ ดังนี้

ส่วนของอวัยวะที่ใช้เป็น อาวุธ	อวัยวะที่ใช้เป็นอาวุธ			
	+ หมัด	+ สอก	+ เข่า	+ เท้า
	<i>หมัด</i>	<i>สอก</i>	<i>เข่า</i>	
+ ฝ่าเท้า				<i>ถีบ</i>
- ฝ่าเท้า				<i>เตะ</i>

ตารางที่ 2 ระบบความหมายของคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทย

จากตารางจะเห็นว่าคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทยทั้ง 5 คำนั้นมีความแตกต่างทางความหมาย ในลำดับแรกทั้ง 5 คำ มีการกำหนดอรรถลักษณะแสดงความแตกต่างของอวัยวะส่วนสำคัญที่ใช้เป็นอาวุธ ซึ่งแต่ละคำจะไม่เหมือนกัน กล่าวคือ คำว่า *หมัด* จะมีอวัยวะส่วนสำคัญ คือ หมัด [+ หมัด] คำว่า *ศอก* จะมีอวัยวะส่วนสำคัญ คือ ส่วนปลายแข็งค้ำนอกของข้อศอก [+ ศอก] คำว่า *เข่า* จะมีอวัยวะส่วนสำคัญ คือ ส่วนปลายแข็งค้ำนอกของหัวเข่า [+ เข่า] คำว่า *ถีบ* และ *เตะ* จะมีอวัยวะส่วนสำคัญ คือ เท้า [+ เท้า] ซึ่งคำว่า *เตะ* และ *ถีบ* ยังแตกต่างกันด้วยมิติส่วนของอวัยวะที่ใช้เป็นอาวุธด้วย คือ คำว่า *ถีบ* จะใช้ฝ่าเท้า [+ ฝ่าเท้า] ส่วนคำว่า *เตะ* จะมีแข็งตอนปลาย ข้อเท้า และหลังเท้า เป็นอวัยวะส่วนสำคัญ ยกเว้น ฝ่าเท้า [- ฝ่าเท้า]

นอกจากแผนภูมิต้นไม้และตารางแสดงระบบคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทยแล้ว ผู้วิจัยจะนำเสนอองค์ประกอบทางความหมายของคำเรียกประเภทพื้นฐานดังกล่าวโดยใช้อรรถลักษณะ ดังนี้

จากการแสดงองค์ประกอบทางความหมายของคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทยโดยใช้อรรถลักษณะข้างต้นนั้นสามารถทำให้เห็นความหมายของคำเรียกแต่ละคำได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังทำให้สามารถเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของคำเรียกคำหนึ่งกับคำเรียกอีกคำหนึ่งได้ง่าย โดยผู้วิจัยจะนำเสนอการเปรียบเทียบความแตกต่างของคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทยทั้ง 5 คำในรูปแบบของตารางในข้อ 3.5

3.5 สรุปความเหมือนและความแตกต่างของคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทย

จากตารางในหน้า 34 แสดงให้เห็นว่าคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทยมีความแตกต่างกัน โดยแต่ละคำเรียกจะใช้อวัยวะที่นำมาเป็นอาวุธแตกต่างกัน คำว่า *หมัด* ใช้หมัด คำว่า *ศอก* ใช้ศอก คำว่า *เข่า* ใช้เข่า และคำว่า *ถีบ* กับ คำว่า *เตะ* ใช้เท้า นอกจากนี้คำว่า *ถีบ* ยังต่างจาก คำว่า *เตะ* ตรงที่ส่วนของอวัยวะที่ใช้เป็นอาวุธ คือ ฝ่าเท้า

มิติแห่งความแตกต่าง	อรรถลักษณะ	หมัด	ศอก	เข่า	เตะ	ถีบ
1. อวัยวะที่ใช้เป็นอาวุธ	[+ หมัด]	✓				
	[+ ศอก]		✓			
	[+ เข่า]			✓		
	[+ เท้า]				✓	✓
2. ส่วนของอวัยวะที่ใช้เป็นอาวุธ	[+ ผ่าเท้า]					✓
	[- ผ่าเท้า]				✓	

ตารางที่ 3 ความเหมือนและความแตกต่างของคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทย

ในบทนี้ ผู้วิจัยได้แสดงการวิเคราะห์ความหมายของคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทย ซึ่งผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่าคำเรียกประเภทพื้นฐานของท่ามวยไทยทั้ง 5 คำ ได้แก่ คำว่า *หมัด ศอก เข่า เตะ* และ *ถีบ* แตกต่างกันใน 2 มิติ คือ อวัยวะที่ใช้เป็นอาวุธ และ ส่วนของอวัยวะที่ใช้เป็นอาวุธ ในบทต่อไปผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลส่วนอื่นที่มีความซับซ้อนมากขึ้น คือ การวิเคราะห์ความหมายของชื่อท่าเดี่ยวมวยไทย